

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกเพื่อรองรับการกระตุ้นตัวของ อุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานครที่นำมาซึ่งการหลั่งไหลของแรงงานจากชนบท ผู้เมืองหลวงจนเกิดเป็นปัญหาสังคม ดังนั้น “โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก” จึงได้วางพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาไว้ดังนี้คือ (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2543)

1. จังหวัดชลบุรี จะเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าและการบริหารราชการ
2. แหลมฉบังจะเป็นเมืองท่าสมัยใหม่และเขตอุตสาหกรรมเบารวมถึงอุตสาหกรรมส่งออก
3. พัทยาจะเป็นเมืองท่องเที่ยวและศูนย์พาณิชย์
4. สตูลจะเป็นท่าเรือและสนามบินของประเทศ
5. ระยองเป็นศูนย์กลางธุรกิจบริการและการศึกษาวิจัยเทคโนโลยี
6. มาบตาพุดจะเป็นอุตสาหกรรมหนักและท่าเทียบเรืออุตสาหกรรม จังหวัดจะเชิงเทราเป็นเขตเกษตร

โรงงานอุตสาหกรรมภายใต้โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกได้ก่อให้เกิดการจ้างงานและความต้องการแรงงานจำนวนมาก ดังนั้นผู้คนที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมดั้งเดิมจึงย้ายเข้ามาทำงานใน โรงงาน อุตสาหกรรมดั้งเดิมที่สำคัญในภาคตะวันออกได้แก่ ประมงทะเลและ กิจกรรมต่อเนื่อง ก่อสร้าง ทำสวน เป็นต้น การย้ายงานก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในอุตสาหกรรมดั้งเดิมโดยเฉพาะงานประเภทที่คนไทยไม่นิยมทำคืองานประเภทที่เรียกว่า 3D คือ dirty (สกปรก) dangerous (เสี่ยงอันตราย) difficult (แสนลำบาก) (กุลศ สุนทรธาดา และ อุมารณ ภัทรวานิชย์, 2540, หน้า64) เนื่องจากแรงงานไทยมองว่าไม่คุ้มค่าเหนื่อยเมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ในเมืองานดังกล่าวเป็นสิ่งที่คนไทยไม่นิยมทำแต่อุตสาหกรรมดั้งเดิมก็ยังต้องการแรงงานอยู่มาก ทางเลือกที่ดีที่สุดก็คือ การหันมาพึ่งแรงงานต่างชาติ เพราะนายจ้างเห็นว่าแรงงานต่างชาตินั้น

สามารถจ้างได้ถูกกว่าแรงงานไทย ซึ่งจะทำให้ลดต้นทุนการผลิตลงได้มากและบางครั้งแรงงานต่างชาติดังกล่าวนั้นยังมีความอดทนในการทำงานสูงและควบคุมได้ง่ายกว่าแรงงานไทยอีกด้วย

ต่อมาเมื่อประเทศไทยเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2539-2540 ได้ทำให้สถานประกอบการต้องประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก และมีความจำเป็นที่จะต้องลดต้นทุนการผลิตด้วยวิธีการต่าง ๆ บางแห่งใช้วิธีลดจำนวนลูกจ้าง บางแห่งสั่งพักสายการผลิตและบางแห่งต้องปิดกิจการชั่วคราว จนในที่สุดเข้าสู่ภาวะการเลิกจ้างงานอย่างต่อเนื่อง ผลที่ตามมาก็คือมีแรงงานไทยว่างงานมากถึง 2 ล้านคน (กิตติพัฒน์ อินทนิโลดม และคณะ, 2542, หน้า 24)

นอกจากนี้ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจยังส่งผลให้แรงงานต่างชาติได้ลักลอบเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมายมากขึ้นและถูกมองว่าก่อปัญหาสังคมขึ้นมาไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านอาชญากรรม ด้านสาธารณสุข ด้านความมั่นคง เป็นต้น ดังนั้นรัฐบาลนายชวน หลีกภัย จึงได้กำหนดนโยบายบรรเทาการว่างงานขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การส่งกลับแรงงานต่างชาติที่ผิดกฎหมายกลับประเทศภูมิลำเนา และได้กำหนดวิธีการผลักดันและแนวทางการดำเนินการต่อแรงงานต่างชาติตามรายละเอียดดังนี้ (กุศล สุนทรธาดา และ อุมารณ ภัทรวณิชย์, 2540, หน้า 103-104)

1. ไม่อนุญาตให้มีการจดทะเบียนและผ่อนผันแรงงานต่างชาติเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายทำงาน
 2. ส่วนที่มีการผ่อนผันแล้วให้จดทะเบียนควบคุมและไม่ควรมีการผ่อนผันให้ทำงานในโรงงาน
 3. สกัดกั้นและป้องกันการเข้ามาใหม่รวมทั้งการเร่งตรวจจับผู้ลักลอบจ้างงานโดยผิดกฎหมายทั้งนายจ้างและลูกจ้าง
 4. ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานให้ดำเนินการส่งกลับประเทศภูมิลำเนาหากยังไม่สามารถส่งกลับได้ให้อนุญาตทำงานชั่วคราวระหว่างการรอส่งกลับ เฉพาะจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับประเทศ พม่า ลาว กัมพูชา
 5. หากมีกิจการใดขาดแคลนให้มีการส่งแรงงานต่างชาติเข้ามาโดยถูกต้องตามกฎหมาย
- อย่างไรก็ดีนโยบายดังกล่าวได้รับการคัดค้านจากผู้ประกอบการเนื่องจากภาคธุรกิจไม่สามารถหาแรงงานไทยมาทดแทนแรงงานต่างชาติตามสัดส่วนได้ ดังนั้นหากการค้าจังหวัดจึงได้เคลื่อนไหวเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้ภาครัฐบาลผ่อนผันการบังคับใช้นโยบายการส่งกลับแรงงานต่างชาติออกไป กล่าวคือมาตรการต้องมีการยืดหยุ่นโดยอนุญาตให้แรงงานต่างชาติทำงานได้ในระหว่างการรอส่งกลับและมีการผ่อนผันอีกครั้งให้ทำงานได้นอกเหนือจากจังหวัดบริเวณตามแนวชายแดนโดยขยายเป็น 54 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) ระยะเวลา 1 ปี (วันที่ 5 สิงหาคม 2541 – วันที่ 4 สิงหาคม 2542) (กรมการจัดหางาน, 2541)

เมื่อระยะเวลาการผ่อนผันสิ้นสุดลง การประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาระงงานต่างชาตียังหาข้อสรุปเกี่ยวกับแรงงานต่างชาตในกิจกรรมต่างๆไม่ได้เนื่องจากตัวแทนของรัฐบาลได้แก่ นายกร ทัพพะรังสี รองนายกรัฐมนตรี (สมัยนั้น) ไม่ได้เข้าร่วมประชุม การกระทำได้กล่าวได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ฝ่ายนายจ้างภาคธุรกิจเป็นอย่างมากเพราะมองว่ารัฐบาลไม่สนใจจะแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง ภาคธุรกิจต่างเรียกร้องให้ยืดระยะเวลาการใช้แรงงานต่างชาตออกไปอีกเนื่องจากยังหาแรงงานไทยมาทำงานทดแทนไม่ได้ ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2542 ให้ยืดเวลาออกไปอีก 1 ปี (ไม่เกิน 31 กรกฎาคม 2543) โดยผ่อนผันให้ทำงานได้ใน 18 กิจกรรม 37 จังหวัด จำนวน 86,895 คน โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณา (กรมการจัดหางาน, 2542)

เมื่อหมดระยะเวลาการผ่อนผันในวันที่ 31 กรกฎาคม 2543 แล้วปัญหาเกี่ยวกับแรงงานต่างชาตก็ยังคงเหมือนเดิม คือ มีการเรียกร้องของหอการค้าจังหวัดและสถานประกอบการที่ใช้แรงงานต่างชาตทำงานให้รัฐบาลยืดระยะเวลาการผ่อนผันการใช้แรงงานต่างชาตออกไปอีก และรัฐบาลก็ได้มีมติเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2543 อนุญาตให้แรงงานต่างชาตที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย สัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ทำงานได้ 1 ปี ในพื้นที่ 37 จังหวัด และ 18 กิจกรรม โดยมีการเพิ่มจำนวนจาก 86,895 คน เป็น 106,684 คน และมีการอนุญาตทำงานถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2544 (กรมการจัดหางาน, 2543)

และในที่สุดเมื่อระยะเวลาการผ่อนผันของวันที่ 31 สิงหาคม 2544 สิ้นสุดลงรัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็ได้ประกาศนโยบายผ่อนผันการใช้แรงงานต่างชาตต่อไป โดยจะเปิดให้แรงงานต่างชาตทั่วประเทศลงทะเบียนได้ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2544 จนถึงวันที่ 13 ตุลาคม 2544 เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้จับกุมดำเนินคดีผู้เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาดและจริงจัง การลงทะเบียนครั้งนี้จะไม่จำกัดจำนวน และสามารถทำงานได้ในทุกจังหวัด แต่ห้ามเคลื่อนย้ายไปยังจังหวัดอื่น ส่วนประเภทกิจการนั้น ได้กำหนด หมวดหมู่ประเภทงานขึ้นมาใหม่จากเดิม 18 กิจกรรม ไปเป็น 10 กิจกรรม ซึ่งได้แก่ 1. สวนผลไม้ ไร่ อ้อย สวนยางพารา สวนปาล์ม พืชไร่ สวนกาแฟ 2. เหมืองแร่ เหมืองหิน 3. โรงงานทำอิฐ ทำโอ่ง เครื่องเคลือบดินเผา 4. งานก่อสร้าง คานเรือ 5. โรงสีข้าว 6. เลี้ยงหมู เลี้ยงกุ้ง และสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ 7. ประมงทะเล และกิจกรรมต่อเนื่องจากประมง โรงงานปลาป่น 8. การใช้แรงงานเคลื่อนย้ายสินค้าในโกดังหรือที่เก็บสินค้า 9. ผู้รับใช้ในบ้าน 10. กิจการพิเศษ ประกอบด้วย อาชีพอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้จาก 1-9 (กรมการจัดหางาน, 2544)

เมื่อหมดเขตการลงทะเบียนแรงงานต่างชาตแล้วพบว่ามีนายจ้างนำแรงงานต่างชาตมาลงทะเบียนรวมทั้งประเทศทั้งหมด 568,249 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น สัญชาติพม่า 451,335 คน สัญชาติลาว 59,358 คน สัญชาติกัมพูชา 57,556 คน (สำนักงานคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างชาตหลบหนีเข้าเมือง, 2544) การลงทะเบียนครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นการนำแรงงานต่างชาตมาลงทะเบียน

มากที่สุด โดยในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาได้มีแรงงานต่างชาติมาลงทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตทำงาน
ทั่วราชอาณาจักร ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนแรงงานต่างชาติที่ลงทะเบียนขอใบอนุญาตทำงาน ทั่วราชอาณาจักร ปี 2540-2544

ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	หมายเหตุ
164,313 คน	116,657 คน	102,767 คน	102,612 คน	78,384 คน	ปี 44 ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม

วิกฤติเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาแรงงานต่างชาติในระดับประเทศก็ปรากฏ เช่นเดียวกันในภาคตะวันออกรวมทั้งจังหวัดชลบุรี ชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกที่มีแรงงานต่างชาติลักลอบเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมากโดยสืบเนื่องมาจากการขยายเขตอุตสาหกรรมจึงทำให้แรงงานในพื้นที่ขาดแคลน แรงงานต่างชาติจึงเป็นทางเลือกที่ผู้ประกอบการนำมาใช้ทดแทนแรงงานไทยที่ขาดไป

ในปี พ.ศ. 2544 ที่ผ่านมามีรัฐบาลมีการประกาศใช้นโยบายการผ่อนผันการใช้แรงงานต่างชาติออกไปจังหวัดชลบุรีก็เป็นอีกจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกที่มีแรงงานมาขอใบอนุญาตทำงานจำนวนมากที่สุดถ้าเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกแล้วโดยดูได้จากตารางที่ 2 ดังนี้ (กรมการจัดหางาน, 2544)

ตารางที่ 2 จำนวนแรงงานต่างชาติมาลงทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตทำงานในภาคตะวันออก พ.ศ.2544*

จังหวัด	จันทบุรี	ฉะเชิงเทรา	ชลบุรี	ตราด	นครนายก	ปราจีนบุรี	ระยอง	สระแก้ว
จำนวนแรงงาน	257	835	4,752	21	35	350	1,903	8

* สถิติจบถึงเดือนตุลาคม

ต่อมาเมื่อถึงรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ได้ประกาศให้มีการผ่อนผันการใช้แรงงานต่างชาติออกไปอีกนั้นโดยการให้นายจ้างนำแรงงานที่มีมาลงทะเบียน ปรากฏว่าจังหวัดชลบุรีได้มีแรงงานมาลงทะเบียนครั้งแรกทั้งหมด 18,206 คน จากจำนวนสถานประกอบการ 3,805 แห่ง โดยแยกแรงงานตามสัญชาติที่มาขึ้นทะเบียนดังนี้ คือ แรงงานพม่า 10,503 คน , แรงงานกัมพูชา 5,186 คน , แรงงานลาว 2,517 คน (สำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี, 2544) และแบ่งแยกจำนวนแรงงานต่างชาติที่มาลงทะเบียนโดยจำแนกตามอำเภอและจำแนกตามประเภทกิจการดังต่อไปนี้ (สำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี, 2544)

ตารางที่ 3 จำนวนแรงงานต่างชาติที่มาลงทะเบียนจำแนกตามอำเภอ ปี พ.ศ. 2544

อำเภอ	จำนวน	สัญชาติ			
	นายจ้าง	พม่า	ลาว	กัมพูชา	รวม
เมือง	1,118	1,967	470	985	3,422
บ้านบึง	297	725	218	342	1,285
หนองใหญ่	102	352	117	205	674
บางละมุง	841	1,787	451	920	3,158
พานทอง	107	311	83	116	510
พนัสนิคม	231	365	108	317	790
ศรีราชา	443	1,133	279	581	1,993
บ่อทอง	113	475	127	235	837
กิ่ง อ.เกาะจันทร์	32	524	134	314	972
สัตหีบ	548	2,864	530	1,171	4,565
รวม	3,805	10,503	2,517	5,186	18,206

ตารางที่ 4 จำนวนแรงงานต่างชาติที่มาลงทะเบียนจำแนกตามประเภทกิจการ ปี พ.ศ. 2544

อำเภอ	จำนวน	สัญชาติ			
	นายจ้าง	พม่า	ลาว	กัมพูชา	รวม
1. ทำสวน	345	705	275	1,323	2,303
2. เหมืองแร่	-	-	-	-	-
3.เครื่องดินเผา	23	113	6	20	139
4. ก่อสร้าง คานเรือ	336	2,379	204	762	3,345
5. โรงสีข้าว	6	36	-	-	36
6. เลี้ยงสัตว์	310	1,010	259	336	1,605
7. ประมงทะเลและกิจกรรมต่อเนื่อง	533	2,791	262	1,840	4,893
8. เคลื่อนย้ายสินค้าในโกดัง	17	63	25	58	146

ตารางที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ	จำนวน นายจ้าง	สัญชาติ			
		พม่า	ลาว	กัมพูชา	รวม
9. ผู้รับใช้ในบ้าน	1,266	1,068	515	223	1,806
พ. 1 มีนายจ้าง	969	2,263	958	617	3,838
พ. 2 ไม่มีนายจ้าง	-	75	13	7	95
รวม	3,805	10,503	2,517	5,186	18,206

จากตัวเลขข้างต้นจะเห็นได้ว่าในจังหวัดชลบุรีมีแรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานจำนวนมาก ซึ่งล้วนแต่สร้างผลประโยชน์หรือรายได้ให้แก่ นายจ้าง สถานประกอบการ และจังหวัดชลบุรีอย่างมหาศาล แต่ในกระบวนการจ้างงานเราไม่สามารถรับรู้ได้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของแรงงานต่างชาติเหล่านี้จะดำรงอยู่ในสภาพอย่างไร เพราะกฎระเบียบที่ออกมาจากส่วนราชการไม่ได้กำหนดสิทธิและสวัสดิการที่นายจ้างควรให้แก่แรงงานต่างชาติ ดังนั้นนายจ้างอาจจะมองว่าแรงงานต่างชาติเหล่านี้เป็นแรงงานในระดับล่างหรือเป็นพลเมืองชั้นสองในสังคมไทย และไม่จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญหรือให้การดูแลพวกเขามากนักในเวลาที่พวกเขาเข้ามาทำงานในประเทศไทยของเรา แต่หากเรามองจากจุดยืนของสิทธิมนุษยชนก็จะพบว่าแรงงานต่างชาติก็เป็นมนุษย์เช่นเดียวกับพวกเรา ดังนั้นเขาก็ควรมีสถานะที่เท่าเทียมกันกับแรงงานไทยในการได้รับความคุ้มครอง การดูแล หรือการได้รับสวัสดิการต่างๆ จากนายจ้าง สถานประกอบการหรือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติในจังหวัดชลบุรีว่าอยู่ในระดับใด มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานนั้น พวกแรงงานต่างชาติจัดการกับปัญหาต่างๆ ในเรื่องคุณภาพชีวิตที่ประสบอย่างไร และเราควรมีนโยบายในการปรับปรุง คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างชาติตามหลักสิทธิมนุษยชนอย่างไร ผลที่ได้ในแต่ละข้อนั้นจะได้นำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขกับปัญหาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของแรงงานต่างชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาบทบาทของแรงงานต่างชาติในการจัดการกับปัญหาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในจังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ผลการศึกษาจะเป็นทางเลือกนโยบายในการปรับปรุงและแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติตามหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงการแสวงหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือแรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย
2. ผลการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับแรงงานต่างชาติในเขตภูมิภาคตะวันออก

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตโดยเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้จะให้ความสนใจเฉพาะด้านอัตวิสัย (subject emotion) ได้แก่ การรับรู้ (perception) ของแรงงานต่างชาติ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของ
2. ขอบเขตโดยพื้นที่ พื้นที่ศึกษาแรงงานต่างชาติใน จังหวัดชลบุรี ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบางละมุง อำเภอพานทอง อำเภอพนัสนิคม อำเภอศรีราชา อำเภอบ่อทอง กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ และอำเภอสัตหีบ
2. ขอบเขตโดยกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มเป้าหมายแรงงานต่างชาติที่มีใบอนุญาตทำงานใน กิจการ 10 ประเภท ตามนโยบายผ่อนผันการทำงานของแรงงานต่างชาติ คือ 1. สวนผลไม้ ไร่ อ้อย สวนยางพารา สวนปาล์ม พืชไร่ สวนกาแฟ 2. เหมืองแร่ เหมืองหิน 3. โรงงานทำอิฐ ทำโอ่ง เครื่องเคลือบดินเผา 4. งานก่อสร้าง คานเรือ 5. โรงสีข้าว 6. เลี้ยงหมู เลี้ยงกุ้ง และสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ 7. ประมงทะเล และกิจกรรมต่อเนื่องจากประมง โรงงานปลาป่น 8. การใช้แรงงานเคลื่อนย้ายสินค้าในโกดัง หรือที่เก็บสินค้า 9. ผู้รับใช้ในบ้าน 10. กิจการพิเศษ ประกอบด้วย อาชีพอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้จาก 1-9

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

แรงงานต่างชาติ หมายถึง บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยเข้ามาทำงานในประเทศไทย ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาแรงงานต่างชาติสัญชาติพม่า กัมพูชา และลาว ที่มีใบอนุญาตทำงานในจังหวัดชลบุรี ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2544

ใบอนุญาตทำงาน หมายถึง หลักฐานที่แรงงานต่างชาติได้มาลงทะเบียนแรงงานเพื่อขออนุญาตทำงานกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2544

คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง สภาพการทำงานของแรงงานต่างชาติซึ่งครอบคลุมถึงด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย ด้านการมีส่วนร่วมในองค์กร ด้านการยอมรับทางสังคม ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเอง ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน และด้านสวัสดิการที่ได้รับ

นายจ้าง หมายถึง ผู้ซึ่งตกลงรับแรงงานต่างชาติเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้และหมายความรวมถึง

1. ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง
2. ในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึง ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทนด้วย
3. ในกรณีที่ผู้ประกอบการได้จ้างด้วยวิธีเหมาค่าแรง โดยมอบให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดรับช่วงไปควบคุมดูแลการทำงานและรับผิดชอบจ่ายค่าจ้างอีกทอดหนึ่งก็ถือว่ามอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้จัดหาลูกจ้างมาทำงาน อันมิใช่การประกอบธุรกิจจัดหางานที่ดี โดยการทำงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดในกระบวนการผลิตหรือธุรกิจในความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ให้ถือว่าผู้ประกอบการเป็นนายจ้างของลูกจ้างด้วย

ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้างไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร ในที่นี้คือ แรงงานต่างชาติที่มีใบอนุญาตทำงานอยู่ในจังหวัดชลบุรี

ค่าจ้าง หมายถึง เงินที่นายจ้างและลูกจ้าง (แรงงานต่างชาติ) ตกลงกันจ่ายเป็นค่าตอบแทนในการทำงานตามสัญญาจ้างสำหรับระยะเวลาการทำงานปกติเป็นรายชั่วโมง รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือระยะเวลาอื่น หรือจ่ายให้โดยคำนวณตามผลงานที่ลูกจ้างทำได้ในเวลาทำงานปกติของวันเวลาทำงาน และให้หมายความรวมถึงเงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างในวันหยุดและวันลาที่ลูกจ้างมิได้ทำงาน แต่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับตาม พ.ร.บ.

เพศ หมายถึง เพศชาย และเพศหญิง

สถานภาพการสมรส หมายถึง การเป็น โสด สมรส หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่
อายุ หมายถึง จำนวนเต็มปีตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 5 ช่วง คือ
 น้อยกว่า 20 ปี, 20-29 ปี, 30-39 ปี, 40-49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป

ภูมิลำเนาเดิม หมายถึง ประเทศที่เกิด คือ พม่า กัมพูชา และ ลาว

ระยะเวลาการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่เข้ามาทำงานในจังหวัดชลบุรี โดยแบ่งออกเป็น
 5 ช่วง คือ น้อยกว่า 1 ปี, 1 – 3 ปี, 4 – 6 ปี, 7 – 9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป

อัตรารายได้ หมายถึง จำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่แรงงานได้รับทั้งหมดในแต่ละเดือน โดย
 แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 3,000 บาท, 3,000 – 4,000 บาท, 4,001 – 5,000 บาท และ 5,000
 ขึ้นไป

ประเภทของกิจการ หมายถึง ประเภทของงานที่ทำแล้วได้รับค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน
 มากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มอุตสาหกรรม และ กลุ่มการบริการ

เกษตรกรรม หมายถึง กิจกรรมซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ ประมง
 ทะเล และการบริการทางการเกษตร แยกเป็น

1. การเพาะปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ถั่ว มันสำปะหลัง ฝ้าย ปอ ยาสูบ และ
 อ้อย การเพาะพันธุ์เมล็ดพันธุ์พืช ดอกไม้

2. การทำสวนผัก ผลไม้ กาแฟและชา

3. การทำสวนยางพารา รวมทั้งการกรีดยาง

4. การเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงโค กระบือ สุกร สัตว์ปีก ม้า ตู๋แก กระบี่ แกะ สุนัข

นก ตัวไหม และรังไหม

ประมงทะเล หมายถึง กิจกรรมซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการทำประมงในมหาสมุทร ตาม
 ชายฝั่งทะเล นอกฝั่งทะเล และบริเวณปากน้ำ รวมทั้งการจับปลา กุ้ง ปู การเก็บสาหร่ายทะเล และ
 สัตว์น้ำอื่น ๆ การเก็บและงมหอย การทำฟาร์มเลี้ยงหอย หอยมุก การเพาะพันธุ์ ลูกปลา กุ้ง และเต่า
 เป็นต้น

อุตสาหกรรม หมายถึง กิจกรรมซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำสิ่งของเพื่อให้เป็นสินค้า
 หรือผลิตภัณฑ์โดยมีเครื่องมือเครื่องมือ หรือเครื่องจักรมาสนับสนุนในการกระทำกิจกรรมนั้น
 แยกเป็น

1. เครื่องเคลือบดินเผา หมายถึง การนำอุปกรณ์และเครื่องจักรมาสร้างผลิตภัณฑ์โดยมี
 ดินเป็นส่วนผสม เช่น การปั้นโอ่ง อิฐบ้าน ศาลพระภูมิ กระเบื้อง และสุขภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

2. ก่อสร้าง หมายถึง งานก่อสร้างใหม่ งานต่อเติม งานดัดแปลงและงานซ่อม
 อันประกอบด้วย การก่อสร้าง อาคารที่อยู่อาศัย อาคารอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม สิ่งปลูกสร้างใน

ฟาร์ม งานสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ถนน สะพาน ทางระบายน้ำ ท่าเรือ สะพานเทียบเรือ เป็นต้น

3. โรงสีข้าว หมายถึง การนำเครื่องจักรมาแปรรูปพืชไร่ประเภท ข้าว ข้าวโพด และข้าวฟ่าง

4. อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากประมง ได้แก่ แผลปลา แพกุ้ง การคัดเลือก แยกประเภท ทำความสะอาดสัตว์น้ำที่ได้จากการประมงทะเล รวมถึงโรงน้ำแข็งที่นำไปใช้ในกิจการประมง เป็นต้น

5. อุตสาหกรรมพิเศษ หมายถึง ประเภทอาชีพนอกเหนือจากข้อที่ 1 – 9 ซึ่งกระทรวงแรงงาน ประกาศไว้ในนโยบายผ่อนผันการทำงานของแรงงานต่างชาติ เช่น โรงงานน้ำดื่ม โรงไม้ โรงงานน้ำแข็ง ปั่นน้ำมัน โรงปลานึ่ง โรงคัดแยกขยะ โรงทำกะทะ เป็นต้น

การบริการ หมายถึง กิจกรรมซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการนำเสนอสิ่งที่ยำนวยความสะดวกเพื่อความสุขสบายของผู้รับบริการ แยกเป็น

1. เคลื่อนย้ายสินค้าในโกดัง หมายถึง ผู้ที่ใช้กำลังกายในการทำงานมากกว่ากำลังความคิด และฝีมือ เช่น งานยกสิ่งของ แบกสิ่งของ หรือการขนสินค้าเข้าและออกจากโกดัง เป็นต้น
2. คนรับใช้ในบ้าน หมายถึง คนงานทำความสะอาดในบ้านเรือนส่วนบุคคล ปรงอาหาร และเสริฟอาหาร ล้างจานชาม และทำงานอื่นๆ ในบ้านเรือนส่วนบุคคล